

Granskning av kommunens åtagande med anledning av den sk Sverige- förhandlingen

Rapport

Täby kommun

KPMG AB

2023-12-05

Antal sidor 12

Täby kommun

Granskning av kommunens åtagande med anledning av den s k Sverige-förhandlingen

2023-12-05

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning/bakgrund	3
2.1	Syfte och revisionsfrågor	4
2.2	Avgränsning	4
2.3	Revisionskriterier	4
2.4	Metod	5
3	Resultat av granskningen	6
3.1	Avtal kring den s k Sverigeförhandlingen	6
3.2	Risikanalys, intern kontroll och uppföljning	7
3.3	Rapportering till politiken	9
4	Slutsats och rekommendationer	11

1 Sammanfattning

Vi har av revisorerna i Täby kommun fått i uppdrag att granska om kommunstyrelsen bedriver ett ändamålsenligt arbete vad gäller att säkerställa att kommunen kommer att leva upp till de åtaganden som stipulerats i de avtal som tecknats i samband med den s k Sverigeförhandlingen. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2023.

Efter genomförd granskning gör vi bedömningen att kommunstyrelsen i allt väsentligt bedriver ett ändamålsenligt arbete vad gäller att säkerställa att kommunen kommer att leva upp till de åtaganden som stipulerats i de avtal som tecknats i samband med Sverigeförhandlingen.

För att ytterligare stärka den interna kontrollen och därigenom också öka ändamålsenligheten i hanteringen vad gäller de åtaganden som är kopplade till Sverigeförhandlingen rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Noga följa konjunkturens och marknadens utveckling och vad dessa innebär för kvadratmeterpriser m m. Detta är speciellt viktigt med tanke på de omfattande exploateringsprojekt som ingår i Sverigeförhandlingen.
- Löpande se över kalkyler, tidsplaner och riskanalyser vad gäller de olika exploateringsprojekten som ingår i Sverigeförhandlingen. Vi bedömer det som viktigt att ta hänsyn till förändrade villkor i de olika projektens kalkyler. Kvalitetssäkring ska också ske av dessa. Förändrade tidsplaner har stor betydelse för budget och har även påverkan på likviditet och finansieringen av investeringarna.
- Säkerställa att det internt i kommunen etableras en lämplig projektorganisation som löpande arbetar med till projektet kopplade frågor och ärenden på ett ändamålsenligt sätt.
- Tillse att löpande rapporteringar kring projektets status och dess aktuella frågor framåt i tiden utifrån såväl praktiska, ekonomiska som tidsmässiga aspekter sker till kommunstyrelsen. Det är även viktigt att kommunstyrelsen får tillgång till samtliga till projektet kopplade styrdokument och även möjlighet att komma med inspel till dessa.

Vad gäller rekommendationerna ovan ska dessa beaktas utifrån det faktum att för mycket av den mark som är aktuell är inte kommunen ägare. Kommunen ansvarar för utbyggnaden av den kommunala infrastrukturen. De större riskerna ligger på privata exploatörer.

2 Inledning/bakgrund

Vi har av revisorerna i Täby kommun fått i uppdrag att granska om kommunstyrelsen bedriver ett ändamålsenligt arbete vad gäller att säkerställa att kommunen kommer att leva upp till de åtaganden som stipulerats i de avtal som tecknats i samband med den s k Sverige-förhandlingen.

Den så kallade Sverige-förhandlingen tillsattes av regeringen. Den drev förhandlingar om principer för finansiering och utbyggnad av stambanor för höghastighetståg samt åtgärder för bostäder och ökad tillgänglighet i storstäderna. Syftet var att öka kollektivtrafiken, förbättra tillgängligheten och öka bostadsbyggandet.

Täby kommun har den 21 april 2017 undertecknat en överenskommelse om finansiering av en utbyggd Roslagsbana. Ramavtalet reglerar för Täbys del en förlängd Roslagsbana till Stockholms City via Odenplan med anslutningar till befintliga tunnelbanestationer. Investeringen beräknas till 7,1 miljarder kronor i 2006 års prisnivå. Täby ska bidra med 836 miljoner plus en riskavsättning på maximalt 77 miljoner, sammanlagt 913 miljoner kronor. Kommunens betalning indexeras med konsumentprisindex (KPI). Uppräkningen under 2022 uppgick till 67 miljoner kronor och belastade resultatet. 2022 års uppräknings var betydligt högre än budget och motsvarande belopp under 2021.

Utöver finansieringen av kollektivtrafiken reglerar även avtalet kommunens åtaganden för bostadsförsörjningen. Täbys åtagande uppgår till ca 16 200 färdigställda bostäder från avtalets ingående fram till och med år 2035. En analys av marknadseffekterna har vid en utbyggnad av Roslagsbanan påvisat en positiv värdepåverkan på fastigheter inom banans influensområde. Plan- och bygglagens krav är därmed uppfyllda och ambitionen är att kommunens direkta utgifter för medfinansieringen kan täckas av medfinansieringsersättning från exploatörerna. Andra eventuella intäkter i form av försäljning och exploatering av mark blir en del av finansieringen av teknisk och social infrastruktur. Under perioden från 1 december 2018 t o m 30 september 2023 har kommunen fått in betalningar på ca 114,6 mnkr i medfinansiering från exploatörerna.

Revisorerna har i sin riskanalys bedömt att det finns en risk att kommunstyrelsen inte helt säkerställer att den kommer leva upp till de åtaganden som Sverige-förhandlingen innebär och har därför valt att granska området.

2.1 Syfte och revisionsfrågor

Granskningen har syftat till att granska om kommunstyrelsen bedriver ett ändamålsenligt arbete vad gäller att säkerställa att kommunen kommer att leva upp till de åtaganden som stipulerats i de avtal som tecknats i samband med den s k Sverigeförhandlingen.

Granskningen har besvarat följande revisionsfrågor:

- Finns fastställda rutiner eller riktlinjer i kommunen som beskriver hur det arbete som är aktuellt i kommunen med anledning av den s k Sverigeförhandlingen ska bedrivas?
- Efterlevs gällande rutiner och riktlinjer?
- Vilken organisation har kommunen satt upp internt med anledning av den s k Sverigeförhandlingen?
- Hur ofta och av vem sker uppföljning av det arbete som bedrivs i kommunen med anledning av den s k Sverigeförhandlingen? Har det genomförts risk- och scenarioanalyser och vilka effekter som dessa kan leda till? Finns det grunder för att kommunen kan kliva ur åtagandet? Innebär ersättningen för medfinansieringen en risk?
- Vilken återrapportering sker löpande till politiken (kommunstyrelsen och kommunfullmäktige) med anledning av den s k Sverigeförhandlingen och hur arbetet kring kommunens åtaganden utifrån denna fortskrider?

2.2 Avgränsning

Granskningen har omfattat det arbete som bedrivs i Täby kommun för att leva upp till de åtaganden som stipulerats i de avtal som tecknats och som rör den s k Sverigeförhandlingen. Granskningen har avspeglat de förutsättningar som är aktuella i samband med granskningstillfället under sommaren/hösten 2023.

2.3 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller;

Kommunallagen 6 kap. 6 § ***”Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.”***

— Tillämpbara interna regelverk, policyer och beslut

Täby kommun

Granskning av kommunens åtagande med anledning av den s k Sverige-förhandlingen

2023-12-05

2.4 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Intervjuer med tjänstepersoner (ekonomichef, kommundirektör, samhällsutvecklingschef samt ekonomistrateg).
- Insamling av relevanta dokument.
- Insamling av ekonomisk information.
- Analyser.
- Skriftlig och muntlig avrapportering.

3 Resultat av granskningen

3.1 Avtal kring den s k Sverigeförhandlingen

Ramavtal tecknades 2017 kring ”**Finansiering och medfinansiering avseende ökad tillgänglighet i storstäderna samt ökat bostadsbyggande**”. Aktuella parter var staten, Region Stockholm, Täby kommun, Vallentuna kommun, Huddinge kommun, Österåkers kommun, Solna stad samt Stockholms stad.

Till ramavtalet finns även en rad objektsavtal varav ett av objektsavtalet rör Roslagsbanans förläggning till Stockholms city med bl a byggande av ny tunnel från Albano-området. Objektsavtalet är benämnt ”**Roslagsbanan till city**”. Avtalet tecknades 21 april 2017 och aktuella parter är: 1. Staten genom Sverigeförhandlingen, 2. Stockholms läns landsting, 3. Stockholms stad, 4. Täby kommun, 5. Vallentuna kommun och 6. Österåkers kommun. Avtalet syftar till att utöver vad som anges i ramavtalet reglera förutsättningarna för utbyggnaden av Roslagsbanan till City och därtill relaterade cykelobjekt och bostadsåtaganden.

För Täby kommuns del innebar avtalet en ”investeringsutgift” på 836 mnkr med en riskpremie (som kräver nya politiska beslut) på 77 mnkr. För tydlighets skull ska nämnas att investeringsutgiften är i form av en medfinansieringsersättning som tas som en kostnad i resultaträkningen. Beloppen är angivna utifrån prisnivå januari 2016. Uppräkning ska dessutom ske utifrån konsumentprisindex. I avtalet har kommunen gått med på att tillse att 16 162 st nya bostäder ska byggas fram till 2035. Dessa kommer att finnas i nära anslutning till stationer utmed Roslagsbanan (inom banans s k influensområde). I avtalet ingår också cykelobjekt där ambitionen är att få till stånd förbättringar vad gäller cykeltrafik.

Kommunen räknar med att få täckning för sin medfinansieringsersättning genom en finansieringslösning där externa exploitörer kommer att bidra på olika sätt genom medfinansieringar. Under perioden från 1 december 2018 t o m 30 september 2023 har kommunen fått in betalningar på ca 114,6 mnkr i medfinansiering från exploitörerna.

Från början var det tänkt att projektstart skulle ske 2026 med en beräknad projekttid på 12 år, d v s projektet var tänkt att vara klart 2038. Under 2019 tecknades dock en överenskommelse som innebar att arbetet skulle påbörjas tidigare och att medel därmed skulle beviljas i förväg. Anledningarna var bl a att minska projektriskerna och att möjliggöra för en tidigare trafikstart. Överenskommelsen är daterad 14 oktober 2019 och aktuella parter är Stockholms läns landsting, Stockholms stad, Täby kommun, Vallentuna kommun och Österåkers kommun. Av överenskommelsen framgår att parterna bl a bedömer att följande ska ske:

- Etablera en gemensam organisation.
- Påbörja/ta fram en planeringsstudie. Inom ramen för denna kommer, i erforderlig utsträckning, en affärsstrategi tas fram, samråd och intressentdialoger hållas, tillåtlighetsprövning och tillståndsprocesser påbörjas, samt systemhandling och eventuell järnvägsplan påbörjas.

Täby kommun

Granskning av kommunens åtagande med anledning av den s k Sverige-förhandlingen

2023-12-05

- Identifiera eventuella följdinvesteringar.
- Arbeta med genomförandeavtal mellan parterna.

För åren 2020-2022 innebar detta för Täby kommuns del medel om 182 mnkr och arbetet innebar bl a genomförande av lokaliseringsarbetet samt diverse utrednings- och förberedelsearbeten.

Av överenskommelsen framgår även att en årlig avstämning avseende projektet ska genomföras. Detta för att bestämma om det tidigarelagda arbetet ska fortsätta eller inte samt om inriktningen på det fortsatta arbetet ska justeras i något avseende.

Ambitionen var att i slutet på 2022 upprätta ett avstämningsdokument i form av en s k **"Kontrollstation"**, men då tidpunkten började närma sig konstaterade aktuella parter att det underlag som fanns inte var tillfredsställande och därmed inte tillräckligt för att kunna genomföra fortsatta analyser och därmed vilka beslut som borde fattas. Under våren 2023 fattades beslut om att förlänga perioden till att den s k **"Kontrollstationen"** skulle vara färdig till slutet på 2023. Under 2023 kommer således en fördjupning av underlaget att göras i form av fortsatta utredningar tillsammans med en genomgång av strategiska frågor. Även utredning hur risker och osäkerheter kan minimeras kommer också att utredas. Det underlag/material som arbetas fram kommer även att innehålla en uppdaterad och välgrundad kalkyl för projektet samt en uppdaterad och realistisk tidsplan för projektet. En granskning av materialet kommer dessutom att göras av en expertgrupp. I samband med **"Kontrollstation"** ska uppföljning ske av bl a ekonomi, funktion och tid och även hur befarade avvikelser i projektet ska hanteras.

I samband med granskningstillfället har arbetet för Täby kommuns del inneburit kostnader på ca 37 mnkr.

3.1.1 Bedömning och kommentar

Ovan framgår en beskrivning av de olika avtal kopplade till Sverigeförhandlingen som är aktuella för Täby kommuns del. Det framgår även i grova drag hur arbetet fram tills nu fortskridit och vilka ekonomiska konsekvenser till dags dato detta inneburit för kommunen.

Vi bedömer att kommunstyrelsen noga ska följa konjunktorens och marknadens utveckling och vad dessa innebär för kvadratmeterpriser m m. Detta är speciellt viktigt med tanke på de omfattande exploateringsprojekt som ingår i Sverigeförhandlingen.

3.2 Riskanalys, intern kontroll och uppföljning

Då avtalet påverkar kommunens långsiktiga planering och således kommer att få stora konsekvenser för såväl kommunens framtida verksamhet som ekonomi har kommunen varit mån om att det tillskapas olika grupper och forum för att få till stånd bästa möjliga kommunikation, informationsutbyte och dialog kring projektet. Nedanstående är några exempel på grupper som bildats och forum som etablerats med anledning av projektet:

Täby kommun

Granskning av kommunens åtagande med anledning av den s k Sverige-förhandlingen

2023-12-05

- **Ramavtalsstyrelse** – styrelsen träffas ca varannan månad och från Täby kommun ingår kommundirektör och samhällsbyggnadschef. På mötena diskuteras de olika delprojekten utifrån såväl praktiska, tidsmässiga som ekonomiska aspekter.
- **Projektstyrelse** – styrelsen är ett beredande organ gentemot ramavtalsstyrelsen. Möten hålls varannan månad och från Täby kommun deltar samhällsbyggnadschef och avdelningschef. I styrelsen går löpande information igenom vad gäller objektsavtalet kring Roslagsbanan. Informationen rör såväl praktiska, tidsmässiga som ekonomiska aspekter.
- **Ekonomiråd** – i rådet tas olika ekonomiadministrativa frågor såsom t ex frågor kring fakturering, uppräkningsprinciper, indexering m m upp. Möten med rådet sker en gång per termin.
- **Kommunikationsråd** – i detta forum diskuteras de olika insatserna, även frågor kring samråd är i fokus. Rådet träffas två gånger per termin.
- **Samverkansmöten** numera **dialogmöten** – vid dessa möten träffar representanter från Täby kommun representanter från Region Stockholm. Möten är fysiska och vid dessa diskuteras gemensamma utmaningar, problemställningar, beslutsvägar etc. Det finns även möjlighet för Täby kommun att delta som observatör vid andra parter s k dialogmöten med Region Stockholm.
- **Informationsmöten** – dessa möten är digitala och möjlighet finns för intresserade att delta i syfte att få information om aktuella frågor i projektet, projektets framskridande och vad som är aktuellt framöver.
- **Interna möten i Täby kommun** – i förberedelsesyfte inför externa möten och deltagande i externa forum samt även i syfte att ha en god avstämning av projektet såväl verksamhetsmässigt som ekonomiskt hålls ett antal interna möten i kommunen kring Roslagsbaneprojektet.

Med anledning av det omfattande projektet och, som nämnts ovan, då detta kommer att ha stor påverkan såväl vad gäller Täby kommuns verksamhet som ekonomi framåt har ett skriftligt dokument, benämnt ”**PM – Arbetsformer**” upprättats. PM:et innehåller bl a vad som ska gälla kring beredning och processer samt även process vid ”**Kontrollstation**”.

Som nämnts ovan ingår projektet som en naturlig del i kommunens långsiktiga planering såväl verksamhetsmässigt som ekonomiskt. Vissa delar som omfattas av projektet ingår även som delar av kommunens generella långsiktiga planering. I kommunens styrande dokument kring ”**God ekonomisk hushållning**” (fastställt av kommunfullmäktige 2020-10-05, senast reviderat 2022-03-03) finns även skrivningar om vad Roslagsbaneprojektet innebär för kommunen. Bl a finns en beskrivning av grundförutsättningar samt att kommunens uppgift blir att planera för denna tillväxt och att den sker på ett ekonomiskt och socialt hållbart sätt.

Vidare framgår att tillväxten inte får ske på bekostnad av kvalitén i verksamheten eller resultera i behov av ett ökat skatteuttag.

Som framgår ovan har kommunen i och med avtalet förbundit sig att tillse att det färdigställs 16 162 st nya bostäder fram till 2035 i för Roslagsbanan stationsnära lägen (inom banans s k influensområde). I samband med granskningstillfället har ca 2 800 st nya bostäder färdigställts. Då planeringsperioden för projektet är lång bedömer kommunen att olika ekonomiska cykler kommer att vara aktuella med därtill hörande hög- som lågkonjunkturer. Kommunen gör bedömningen att det finns en viss risk vad gäller externa aktörer och deras insats i form av att betala s k medfinansiering. Merparten av medfinansieringsersättningarna ligger tidsmässigt närmare projektets färdigställande, d v s medfinansieringsersättningarna kommer att eskalera med tiden.

I slutet av varje år upprättas en redovisning för projektet där såväl framdrift som kommande aktuella faser och etapper i projektet beskrivs. Det finns ingen klausul i avtalet som innebär att kommunen kan kliva ur projektet. Däremot framgår det att om avvikelser i någon form uppstår i projektet ska parterna hantera dessa på lämpligt sätt och bl a diskutera möjligheter för en fortsättning.

3.2.1 Bedömning och kommentar

Ovan framgår en beskrivning av rutiner och processer vad gäller riskanalys, intern kontroll och uppföljning kopplat till "Roslagsbaneprojektet".

Vi bedömer att kommunstyrelsen löpande ska se över kalkyler, tidsplaner och riskanalyser vad gäller de olika exploateringsprojekten som ingår i Sverigeförhandlingen då vi bedömer det som viktigt att bl a ta hänsyn till förändrade villkor i de olika projektens kalkyler. Av stor vikt är även kvalitetssäkringen av materialet då bl a förändrade tidsplaner har stor betydelse för budget och har även påverkan på likviditet och finansieringen av investeringarna.

Kommunstyrelsen ska även säkerställa att det internt i kommunen etableras en lämplig projektorganisation som löpande arbetar med till projektet kopplade frågor och ärenden på ett ändamålsenligt sätt.

3.3 Rapportering till politiken

Vad gäller ramavtalet ansvarar kommunstyrelsen för uppföljningen av detsamma. Under kommunstyrelsen finns ett utskott, **Utskottet för statsbyggnad, fastigheter och klimat**, som också fyller en viktig roll i detta hänseende. Löpande ges information till kommunstyrelsen när ansvariga tjänstepersoner bedömer att det finns information som ska komma kommunstyrelsen till känna. I några fall har det funnits konkreta ärenden tillhörande projektet som kommunstyrelsen behövt hantera i form av olika beslut. Kommunfullmäktige får information om projektet främst i samband med delårsbokslutet per juli och årsbokslutet per december då projektet naturligt ingår i kommunens ordinarie uppföljning av verksamhet och ekonomi.

Täby kommun

Granskning av kommunens åtagande med anledning av den s k Sverige-förhandlingen

2023-12-05

3.3.1 Bedömning och kommentar

Ovan finns en beskrivning av rutiner och processer vad gäller projektets rapportering till förtroendevalda. Vi bedömer att dessa rutiner och processer i allt väsentligt är ändamålsenliga.

Vi vill dock poängtera vikten att löpande rapporteringar kring projektets status och dess aktuella frågor framåt i tiden utifrån såväl praktiska, ekonomiska som tidsmässiga aspekter sker till kommunstyrelsen. Det är även viktigt att kommunstyrelsen får tillgång till samtliga till projektet kopplade styrdokument och även möjlighet att komma med inspel till dessa.

4 Slutsats och rekommendationer

Efter genomförd granskning gör vi bedömningen att kommunstyrelsen i allt väsentligt bedriver ett ändamålsenligt arbete vad gäller att säkerställa att kommunen kommer att leva upp till de åtaganden som stipulerats i de avtal som tecknats i samband med Sverigeförhandlingen.

För att ytterligare stärka den interna kontrollen och därigenom också öka ändamålsenligheten i hanteringen vad gäller de åtaganden som är kopplade till Sverigeförhandlingen rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- Noga följa konjunkturens och marknadens utveckling och vad dessa innebär för kvadratmeterpriser m m. Detta är speciellt viktigt med tanke på de omfattande exploateringsprojekt som ingår i Sverigeförhandlingen.
- Löpande se över kalkyler, tidsplaner och riskanalyser vad gäller de olika exploateringsprojekten som ingår i Sverigeförhandlingen. Vi bedömer det som viktigt att ta hänsyn till förändrade villkor i de olika projektens kalkyler. Kvalitetssäkring ska också ske av dessa. Förändrade tidsplaner har stor betydelse för budget och har även påverkan på likviditet och finansieringen av investeringarna.
- Säkerställa att det internt i kommunen etableras en lämplig projektorganisation som löpande arbetar med till projektet kopplade frågor och ärenden på ett ändamålsenligt sätt.
- Tillse att löpande rapporteringar kring projektets status och dess aktuella frågor framåt i tiden utifrån såväl praktiska, ekonomiska som tidsmässiga aspekter sker till kommunstyrelsen. Det är även viktigt att kommunstyrelsen får tillgång till samtliga till projektet kopplade styrdokument och även möjlighet att komma med inspel till dessa.

Vad gäller rekommendationerna ovan ska dessa beaktas utifrån det faktum att för mycket av den mark som är aktuell är inte kommunen ägare. Kommunen ansvarar för utbyggnaden av den kommunala infrastrukturen. De större riskerna ligger på privata exploatörer.

Täby kommun

Granskning av kommunens åtagande med anledning av den s k Sverige-förhandlingen

2023-12-05

Datum som ovan

KPMG AB

Anders Petersson
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Micaela Hedin
*Certifierad kommunal yrkesrevisor
och uppdragsansvarig*

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.